СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 124. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 28-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 124. Jersey City, N. J., Thursday, May 28, 1936. THREE CENTS

ВСЕТАКИ ЙДЕМО ДО КРАЩОГО

НЮ ЙОРК. — Голова Комітету Консументів, Джордж Слон, подав до прилюдного відома звіт про нинішній стан американського промислу. Той звіт містить докладні звіти поодиноких великих промислових галузей. З нього виходить, що назагал американський промисл в останньому році зробив великий крок уперед. Компанія Стандард Ойл подала, що нині вона затруднює більше робітників ніж у 1929 р. Таксамо подав Союз Харчевих Продуцентів, а саме, що число його робітників нині зросло на 15% у порівнанню з 1929 р. Американський Інститут Сталі і Заліза подав, що цього року число занятих робітників зрівналося з числом з 1929 р. А кільканацять інших великих компаній подали теж велику поправу у скількості робітників, платні і продукції. Слон кінчить свій звіт оптимістично і ставить американський промисл як приклад для інших народів.

ШАНУЙМО ОСОБИСТІСТЬ, КАЖЕ ПРЕЗИДЕНТ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — На конференції Суспільної Праці відчитано привіт від Президента Рузвелта, в якому він закликав усіх суспільних діячів, щоб шанували гідність і особистість людини. Деякі так звані „суспільні діячі", говорив президент, уважають чоловіка тільки як маленьку шрубку у великій економічній машині. Тимчасом ніякий суспільний лад не принесе людям щастя, коли потопче гідність чоловіка, яка є „святою річчю".

ТЕРТЯ МІЖ РОБІТНИЧИМИ ЮНІЯМИ.

ВАШИНГТОН. — Американська Федерація Праці з Віліємом Ґріном на чолі, яка обєднує в собі робітничі юнії, організовані на засаді професій, вислала другій ґрупі робітничих юній з Джаном Луїсом на чолі, жадання, щоб до двох тижнів вони змінили засаду орґанізуватися відповідно до промислу. Творити юнії зі всіх робітників якоїсь одної фабрики, не звертаючи уваги на їх професію, приносить шкоду для організованої праці. Тому, каже Ґрін, треба приняти засаду орґанізуватися відповідно до професій. Ця боротьба вже тревае довго і нераз можна бачити на вулиці, як одна юнія виходить на страйк і „пікетує" другу, що лишилася на роботі.

ЗАРЯДЖЕННЯ НАЙВИЩОГО СУДУ ПРИЧИНОЮ СТРАЙКІВ.

ВАШИНГТОН. — Вілієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, сказав, що хвилю страйків, яка залила нині ріжні місцевості Злучених Держав, викликали рішення найвищого суду, яким уневажнено Ен Ар Ей, Акт Ґуфія і т. п. Робітники побачили, що вони не можуть добитися кращих умовин шляхом переговорів і договорів, а тільки шляхом напору робітничої економічної сили.

ПОБИЛИ СУДДЮ ЗА ЛАСКАВИЙ ЗАСУД.

БАЛТИМОР (Меріленд). — Вілієм Слайцер враз зі своєю жінкою напали і побили старенького суддю у його домі за те, що він на їх сусіда, що нібито знущався над їх донечкою, видав занадто ласкавий засуд. Щойно коли їх самих арештували і засудили на чотири місяці тюрми, вони переконалися, що суд не зовсім мягкий.

ДЕМОКРАТИЧНІ ЖІНКИ ПОМАГАЮТЬ ШУКАТИ ПЛЯТФОРМИ.

ВАШИНГТОН. — Панна Мері Дюсон, предсідниця Жіночого Відділу Демократичної Партії, сказала, що у надходячій Демократичній Конвенції жінки будуть грати активну ролю і що навіть є вже назначений жіночий комітет, що помагатиме шукати Демократичній Партії політичної плятформи.

ОЧУТИЛИСЯ ТРОХИ ЗАПІЗНО.

ШІКАҐО. — Пані Фрик, перша жінка драматурґа Мекартура, з якою він розвівся в 1926 році, взявши собі пізніше за жінку фільмову акторку Гелен Гейс, прийшла до переконання, що ця акторка властиво вкрала її чоловіка. На основі цих міркувань вона заскаржила її до суду.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ КАЖЕ, ЩО ВІЙНИ НЕ БУДЕ.

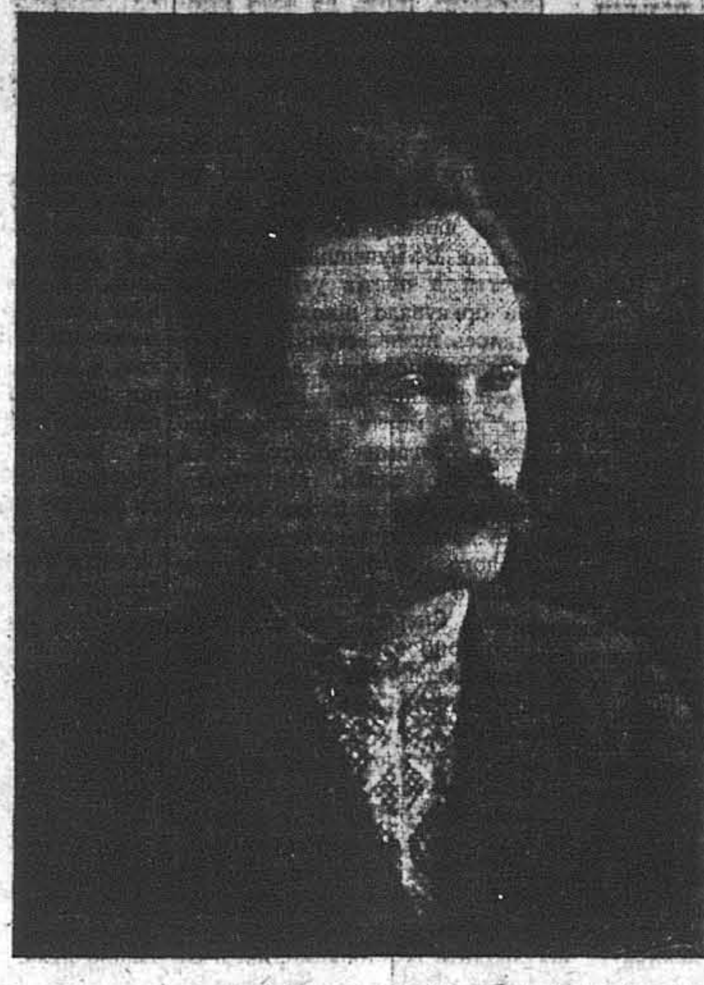
НЮ ЙОРК. — Ґенерал Пудеру, що приїхав цими днями до Ню Йорку, заявив репортерам, що в найближчих роках іще не буде війни в Европі. Війни не хоче не тільки Франція, але й Німеччина. Політики всіх країв переконалися, що війна, і то навіть виграна війна, неоплатна.

ПРИПИНЮЮТЬ РОБОТИ ПО ПАРКАХ.

НЮ ЙОРК. — Комісар парків Мозес подав до відома, що з днем 31 травня всі роботи по парках Лонг Айленд, що їх фінансує Доблю Пі Ей, будуть стримані. Лиш у надзвичайних випадках будуть продовжуватися в парках такі роботи, що вже є майже на укінченні. У звязку з тим біля 2,000 робітників тратять працю.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР ЛІСА В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗІ.

ТОКЕРТОН (НЮ ДЖЕРЗІ). — Тут вибух великий пожар ліса, що охопив біля сто квадратових миль. Пожар поширявся з такою шаленою скорістю, що багато людей, зловлених довкруги полуміннлю згинули в ньому. Досі стверджено смерть чотирьох хлопців, що спалилися на смерть. Десять осіб є попечених. Не виключене, що буде більше жертв.

ІВАН ФРАНКО

НЕ МЯКНІТЬ БЕЗ ЧАСУ! ГАРТУЙТЕ СИЛИ!

Тому 10 років святкували ми в Америці цілий рік Десятьліття Смерти Великого Вчителя нас усіх — Івана Франка.

Тому 10 років мало не цілий рік друкували ми Його твори, передавали Його думки, щоб тим робом піднести себе на дусі й краще пізнати, кудою нам іти і яку нам вести роботу, щоб наш національний орґанізм зростав у силу і тут на американській землі.

А ось минуло нових десять років від смерти Івана Франка. І ми знову відносимося до українського громадянства в Америці з пригадкою подумати про Того, що думав ціле своє життя про нашу долю і долю тих, що по нас прийдуть.

Нам здається, що ніхто краще Франка не дає нашій нації відповіди на ті складні й спірні питання, які стоять перед нами, що бажалиб розвинути всі сили нашого народу і звернути їх на піднесення його до культурних чи економічних вершин та до змагання за виборення державної самостійности.

Тому яких сорок років Франко писав, що за Його молодих літ українська патріотична молодь ломила собі голову над питанням: Що нам робити в нашім національнім лихолíттю і від чого починати? Одні радили починати від просвіти, другі хотіли ратувати наш нарід спершу від голоду і нужди, бо „й мудра голова шаліє, коли тіло мліє". Одні казали, що нарід безсильний, бо темний, а другі, що темний, бо бідний. І здавалося, писав Франко, що ми опинилися в такім зачарованім крузі, з якого не було таки вже ніякого виходу.

Тоді кожний зачав робити для народу, що міг. І показалося, що це був тоді, в тім лихоліттю і безсиллю, найкращий вихід. Показалося далі, що одно наше покоління не годно переробити чи перевернути економічних і соціяльних відносин нашого народу. Але ми пізнали, що вже одно покоління може виконати величанську роботу на шляху до піднесення і визволення нації.

Франкове молоде покоління свою роботу виконало. І довело до таких далекосяглих результатів, про які навіть не снилося Франкові і Його однодумцям десятки літ тому, коли вони цілими ночами не спали, а думали про те, чи є який правдивий вихід з того упадку, в якім знаходився наш нарід.

Яка це була велика переміна, пізнати найкраще по тім, коли пригадаємо собі, що малощо не останні хвилі свого життя перебув Іван Франко в Захисті Українських Січових Стрільців. Це Січові Стрільці переписували Його останні твори. Це вони записували останні Його слова, коли вже рука відмовила Йому послуху. І на те найновіше, молоде покоління споглядав Іван Франко перед самою смертю, себто на те, що було плодом Його духа, того духа, що то тіло рве до бою, рве за щастя, поступ, волю.

І чи можна було Йому діждатися кращих хвилин? Йому, котрому тому кілька десятків років здавалося, що вже нема для нашої нації ніякого виходу? Йому, що, не зважаючи на наш страшний занепад, не хотів з таким станом погодитися, хоч бачив, що довкруги нього всюди була гниль, що було душно й мрячно, що всюди дзвеніли пута, і що всюди нісся дух зневіри й глуму?

А ось бачимо, що по десятках літ праці навіть з такого покоління викресано справжніх бойових ідеалістів, що станули охоче до боротьби за найвищий ідеал нації — за свободу і свою державу! І це все ще бачив Іван Франко власними очима, заки їх замкнув навіки.

По Його смерті наша нація пережила ще одну велику катастрофу, ще одно велике лихоліття й ще раз понесла міліонові жертви, як здавалосяб, на те, щоб знову попасти в неволю. З ворожим ярмом прийшов знову розбрат у нашу власну середину. Прийшли ріжні орієнтації й зачали блíднути давні ідеали. Зачалася для українського народу, говорячи мовою Івана Франка, нова тяжка школа життя.

Та памятаймо, що все те є в розумінні Івана Франка болючим, але природнім явищем. Все те мусить наш нарід пережити. Та неволя і всі ті наші недомагання не спинять нас у наших змаганнях. Бо нам здається, що це нам, теперішньому поколінню, призначено остаточно розвалити ту скалу, що придавила наш нарід.

Переживаємо момент, у якім треба нам усім гордо стояти і не піддаватись, бо наближається для нашої нації заповіджений Франком — розвидняючийся день. Труди і жертви, що їх вложено в відродження України, пророчисто заповідають нам той час, коли наш нарід буде вже жити як хазяїн домовитий у своїй хаті і на своїм полі. Тільки треба видержати в тій боротьбі за своє право й не ломити цього, тяжкою, довголітньою працею і посвятою витвореного напруження нашої нації, зверненого проти наших окупантів. Маючи це на увазі, звертаємось до всього нашого загалу в той важний момент зі словами Івана Франка:

Не мякніть без часу! Гартуйте сили!

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

З РЕВОЛЮЦІЙНОГО РУХУ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

ОДЕСА. — Совєтський суд засудив на тюремні кари і висилку на примусові роботи 11 осіб, яких обвинувачувано за те, що намагалися витворити між населенням такий сентимент, який був би у випадку війни за створення на Україні „буржуазної держави". Таке подає з Одеси американська пресова аґенція.

ТРИЮМФ ЛЮБКИ КОЛЕССИ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ.

ЛЬВІВ. — Вся краєва преса розписується широко і з найбільшими похвалами про концерт славної піяністки Любки Колесси у Львові. Останній раз вона виступала на рідній землі перед шістьома роками. Потім, як пише композитор і критик В. Барвінський, пішли чутки, що Любка Колесса переходить до театру і закидає піяністичну карієру. Та це, на щастя, як пише „Новий Час", показалось неправдивим, а принаймні настільки, що всі ті зміни в нічім не зашкодили концертовій діяльності нашої піяністки.

Фахова критика розібрала всі тонкости гри артистки і висказалася про все з найвищими похвалами, які тільки можна висказати словами. Вся публика виявила такий ентузіязм, що його давно не бувало.

Любка Колесса прибула до Львова після триюмфального турне по всіх найбільших европейських музичних центрах. В. Барвінський закінчує свої замітки ось так:

Останній концерт Любки Колесси був гідний тих вершин успіхів і міжнародньої слави, які забезпечили нашій піяністці і її українському імені місце зовсім виняткове й одно з перших у мистецькому світі. Нехай же і цей останній виступ Любки Колесси на рідній землі після довшої перерви буде завдатком на більш оживлені й іще тісніші звязки з рідним краєм та рідним мистецтвом, як це було давнішими роками. З правдивим почуттям гордости проводжаємо нашу піяністку в широкий світ, куди вона іде розносити славу українського імени".

ПОХИТУЮТЬ ГОЛОВАМИ.

ПАРИЖ. — Французькі консервативні кола затрівожені великим збратанням соціялістів і комуністів. Особливо заалярмували вони суспільство від тої хвилі, коли побачили Леона Блюма, соціялістичного лідера, що тепер стане премієром, як він дружньо з провідником комуністів співав „Інтернаціонал", приглядаючися соціялістично-комуністичній демонстрації.

СУДИТИМУТЬ МОНАХІВ ЗА НЕМОРАЛЬНІСТЬ.

БЕРЛІН. — Недавно відбувалися сензаційні процеси проти монахів і монахинь за протизаконний вивіз валюти з Німеччини. А тепер відбудуться це більш сензаційні процеси, в яких судитимуть аж 276 католицьких монахів з ріжних монастирів за неморальність. Яких 61 монахів вратувалися від суду втечею до Голяндії. Таке кажеться в півурядовім націстичнім комунікаті. Монахам закидають теж неморальне поведення з дітьми.

В ПАЛЕСТИНІ БУНТ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Вже годі говорити про протижидівський рух у Палестині, чи про протижидівські виступи і демонстрації. Американський кореспондент твердить, що вже треба числитися з тим, що в Палестині вибухло дійсне повстання арабів, проти Великої Британії за те, що Анґлія кольонізує Палестину жидами.

ВСЮДИ ДОБАЧУЮТЬ ІТАЛІЙСЬКУ РУКУ.

ЛОНДОН. — Уряд переконаний, що це Італія є причиною протибритійських виступів у Палестині і Єгипті. Італія має багато Італійців, що знають добре арабську мову. І це при їхній помочі підбунтовується арабів проти Анґлії.

ДО ПРОТИСОВЄТСЬКОГО ФРОНТУ.

ВАРШАВА (Польща). — До Югославії виїхав польський міністер справ заграничних, Бек, щоб втягнути її до фронту, зверненого проти Совєтів. До тогож фронту втягають теж Бельґію. Це означає розбрат з Францією.

ЦЕРКОВНИЙ КОНФЛІКТ.

РУЕН (Франція). — Зайшов у дієцезії руенській церковний конфлікт, який доводить до скандалів. Нарід і влада є за архиепископа Андре де ля Вілябель, який потягнув до цивільного суду ґенерального вікарія монсіньора Бертена за надужиття в адмініструванні фондами дієцезії. Та Ватикан усунув за те архиепископа Вілябеля, а на його місце назначив Бертена. Нового архиепископа покищо не допущено обняти уряд. Усунено теж матір настоятельку і дві інші монахині, що мали уряди в чині „Сакр Кер", за те, що попирали архиепископа Вілябеля.

ПРЕСА ПРАВИТЬ СВІТОМ.

ВАТИКАН МІСТО. — Так сказав папа до 120 зібраних журналістів. Додаючи, що властиво думка володіє світом, але преса схоплює думку і її передає.

ПОКАРАЛИ 148 ФАШИСТІВ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Естонський воєнний суд засудив 148 фашистів, накладаючи на них ріжні тюремні кари, в більшости від 20 до 10 років, за те, що в грудні 1935 р. намагалися вчинити державний переворот.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕЧАТЬ ЙОГО ДУХА

Нам здається, що наш нарід пішов у мандрівку століть з печаттю Франкового духа. Але спитаймо себе, чи ми дійсно йдемо тим шляхом, який нам визначив Іван Франко. Замісць відповіди пригадаймо собі дещо з того, чого нас Франко вчив.

Це Франко вбивав у наші голови, щоб не числити на ніякі посторонні сили, на ніяку чужу поміч. Це він упевняв нас, що нашим буде тільки те, що ми самі собі здобудемо нашим власним трудом і що це одиноке матиме правдиву вартість.

Пригадаймо собі, що це Франко звертав нам увагу, що праця, яка була вложена українцями для орґанізування польських робітників і соціял-демократичної партії, й та, що допомогла здвигнути польську людову партію, по 10-літній практиці переконали нас, що „відси для української справи нема що ждати помочі і що тільки сіючи на власній ниві, можна доробитися власного хліба".

Пригадаймо собі, що Франко писав, що історичний досвід нас навчає, що вже „кожна думка про польсько-українську унію (політичну — Ред.) викликає серед українців роздвоення", за яким наступає „розбиття, дезорґанізація, породжена взаїмним недовірям". Обговорюючи заходи біля „нової ери", писав Франко, що й сліпий міг би добачити, до чого може довести угода з поляками, але, писав тоді Франко, „Русин не даром тверда натура; треба твердої довбні, щоб йому іскри заблисли в очах".

Та звідки беруться оті наші угодові акції? Франко й на це відповідає: „Брак сильного національного почуття в масах народу і в рядах інтеліґенції був причиною всіх отих хитань, роздвоень, нових ер, нових курсів і ріжнородних консолідацій". І тому саме: „одні ждали собі підмоги з Московщини, другі від міжнародньої, соціяльної революції, а вкінці треті почали шукати помочі у поляків".

І це був Франко, що всіми силами підтримував звязки з діячами з Великої України, що виступав якнайсильніше проти „общерусизму на українськім ґрунті". І тому саме він, хоч як дуже цінив заслуги Михайла Драгоманова, писав, що Драгоманів „почував себе в першій лінії росіянином, а тільки в другій українцем" і тому зазнав іще за життя болючого удару, бо, як пише Франко, українці „признали його діяльність непотрібною для України".

Та всі недомагання нашого народу чи проводу вважав Франко „школою життя", без якої „ніхто в світі не набирає сили ані досвіду". Франко запевняв нас, що зі всіх конфліктів наш нарід виходить тепер щораз сильнішим. Він бачив, що зростав у нас дух ініціятиви, а „в народніх масах ріс дух опозиції, дух солідарности". І тому, повний віри в нашу світлу будучність, погоджувався з тим, що „відай Пан Біг хоче мати з нас гостру і добру сокиру, коли нас так твердо гартує".

Д-р Остап Грицай.

ЗАВЖДИ ЖОВНІР ЖИТТЯ

Слово у XX-ті роковини смерти Івана Франка (28. V. 1916. — 28. V. 1936).

„Твоїми говоритиму устами
До всіх народів і до всіх віків,
Твоїми я тернистими стежками
Вестиму своїх вибраних борців.

„Тобою я навчу їх відрікаться
Життя і світа для високих дум,
Сучасних нужд, погорди не лякаться,
У світлу ціль зострілівши ввесь ум.

„Ось уст твоїх я пальцем доторкнуся
І вложу в них своїх глаголів жар,
І нагострю твій слух, щоб як озвуся,
Ти чув мій голос, наче грім із хмар".

Франко („Semper tiro", 1906).

Які вражаючі, які божеські своєю величчю слова!

Бо це, брате, не слова смертної людини, а поетовий відгук Господнього, громового голосу, яким Невидимий і Незбагнений — покликав поета. Возвав його кинути серп і пшеничний стіг і батьків дім і невісту молоду, і стати вибраним борцем народу. І довго-довго ще будемо ми читати твори Франка і виголошувати їх на наших святах в його честь і передавати їх нашим наслідникам, поки збагнемо їх усю красу і всю їх глибінь і всю тайну отого божого, громового голосу в ньому, що кликав його колись на призначений йому Мойсеєвий шлях найбільшого поета новітньої України. Нехай, що той його шлях, як і шлях усіх посланників Господа, від Христа починаючи, був тернистим шляхом великої Голгофти народу, і нашому вибранцеві Духа доводилось іноді зітхнути з найглибших глибин страждущої душі:

Важке ярмо твоє, мій рідний краю,
Не легкий твій тягар!
Мов під хрестом оце під ним я упадаю,
З батьківської руки твоєї допиваю
Затроєний пугар.

Поклони, III.

Він знав заздалегідь, що як поет „мусить зазнати всіх мук буття, всіх болів і унижень, заки зможе дійти до світлої мети". Та проте почуває всетаки всю блаженність того божого вибранця, що в хвилях занепаду народу, в часах, коли й найчуткіша совість заглухне, хоч „диким криком" розбуджує громаду і видвигає між нею скрижалі „правди і щирости".

Як сам він сказав про себе: Semper tiro. Завжди борець, завжди жовнір життя.

І з цього погляду Франко не тільки як поет, але і як людина репрезентує собою в рядах української літератури таксамо, як і між великими письменниками культурної Европи взагалі щось вийнякове й одноразове, щось, до чого важко тобі підшукати аналогічну появу, хочби ти й як далеко пускався шукати її в часі епох і просторі далеких країн. Тут і там, правда, думаєш, що на подібні появи ти наскочив, і що порівнати з ними Франка не буде тобі тяжко. Бо мученицьких шляхів життя в поетів усіх народів не бракувало ніколи, і доводилось ними ступати навіть тим, що розмірно доволі скоро добились до „світлої мети" та могли насолоджуватися сяєвами добутої ними, блискучої слави. Ми пригадаймо лиш з цього погляду ось хочби колишню долю молодого Горкого або румунського оповідача Панаіта Істраті. Спершу вони обидва проскрибовані життям, викинені долею поза дужки суспільности, примираючі з голоду і з одчаю *босяки й волоцюги* та постійні, здесперовані кандидати на *самогубців* десь там на *смітниках* найглухших кутів. Але після первісної Одисеї їх молодечого життя вони з хвилею, коли ласкава доля зводить їх з людьми, які в силі розпізнати й оцінити їх талант, стають просто пестіями культурного світа. Вони добувають щонайкращої змоги життя і творчої праці, жиючи у свідомости світа може не так, як автори написаних ними творів, як, і передовсім, герої того мученицького життя, що їм його довелося спершу прострождати. Життя, яке стало предметом загального і, скажім це зараз, гаразд поплатного співчуття в усім культурнім світі, хоч ті страждання їх життя не вязались у них з ніяким змаганням, з ніякою боротьбою за якісь вищі, во благо ширшого загалу видвигнені ідеї.

А Франко?

Европейської слави Горких та Істратів він не добув ніколи, його власна суспільність не спішилася надто величати вже навіть тоді, коли творча сила його ґенія почала перероджувати епоху й нарід, і ще на вершинах свойого життя і слави, в р. 1905, він бажав би зберегти кожного від того „духового сирітства", в якому він свій вік коротати мусить... А проте є щось більше і глибше, ніж траґіка фізичного голоду в Горкого чи в Істраті, коли Франко в найкращих літах свойого молодого віку мусить ради свойого вщерть суспільницького світовідчування і громадянського ідеалізму каратися „на дні" австріяцьких кріміналів, у жахливім товаристві Бобдурів і дідів Паньків, у середовищі, про яке в **„Тюремних сонетах"** (1889) кажеться раз:

Це дім плачу і смутку і зітхання,
Гніздо гризні і зіпсуття і муки!
Хто тут ввійшов, сціпи і зуби й руки,
Спини думки і речі і бажання!...

В середовищі, якого вигляд був далеко-далеко жахливіший, ніж провал того „дна", того „нічного азилю", розмальованого свойого часу Горким, а якого сценічна вистава так дуже вражала душі европейської публики. Або траґіка жандармського гонення Франком від села до села, його життя трьома ґрейцарами три дні, його смертельні гарячки з голоду, а накінець страшлива, рідка в історії літератури, навіть муку хорого Гайнріха Гайне перевищуюча трагедія Франкової недуги...

Та проте, мов наперекір тим усім пеклам долі, Франко упродовж усього свойого життя і ген аж до кінця—„Semper tiro". Завжди натхнений своїм Господом борець, душевно незломний жовнір життя.

І перед тою безпримірною силою духа в ньому, яка змогла навіть в останніх роках кермувати його вже вщерть зруйнованим, хрестом життя і недуги стократь скрівавленим тілом, нам усе наново доводиться склонити голову та й собі надихуватись тут подихом життевої незломности.

Так:

Бо Франкове гасло: „Semper tiro" зобовязує з рівним правом і нас усіх.

Воно ось не тільки наголовок одної з його найкращих книг. Воно своєрідний символ Франкового життя і його заповіт. В ньому є відгук жовнірської здисциплінованости поета і діяча Франка і подих його духовости, яка пливе із жовнірського твердого почуття обовязку в нього. Правда, від тієї суворої серіозности у Франка віє іноді холодом, наче від поваги великого аскета. Але тоді в цьому холоді є вся тверезість невблаганої дійсности життя, вся щирість і вся правда отієї дійсности. І тут момент внутрішньої суворости у Франка являється в нього, як і в молодого Стріндберга, тільки одним експонентом його наскрізь реального підходу до життя—ми читаймо лиш з цього погляду вступ до його оповідання **„До світла"**. І ніщо не характеризує з цього погляду Франка як робітника і жовніра життя краще, як суворі і холодно тверезі, а проте такі пропамятні слова його промови на святі в його честь **31. X. 1898 р.** — „Як син селянина — каже він тут—вигодуваний твердим мужицьким хлібом, я почував себе до обовязку віддати працю свойого життя тому простому народові. Ви хований у твердій школі, я відмалку засвоїв собі дві заповіди. Перша — то було саме **почуття того обовязку,** а друга — то **потреба ненастанної праці.** Я бачив відмалечку що нашому селянинові ніщо не приходиться без важкої праці; пізніше я пізнав, що й нам усім, як нації ніщо не прийде задармо, **що нам від нікого ніякої ласки не надіятися. Тільки те, що здобудемо своєю працею, те буде справді наше придбання,** і тільки те, що з чужого культурного добра присвоїмо собі також власною працею, стане нашим добром".

Отже:

Тільки те, що здобудемо власною працею, буде наше. Якаж це проста, а проте яка творча програма життя!

Завжди отак у Франка, від перших початків його творчости, цей поклик жовніра життя, добувати перемог над життям у гарячому бою за ідеал.

Не ридать, а добувати
Хоч синам, як не собі
Кращу долю в боротьбі.

Чуємо ще в його „Гимні" про вічного революціонера, таксамо як опісля у „Веснянках" він молить у матері-землі „сили рукам пута ламати". „Сміливости до великого бою за добро народу", і „Кого бій ще манить, той цілий чоловік". Бо лиш „боротись значить жить", і тому „Vivere memento!" У вірші до В. Коцовського він хоче у **„збройній готовости"** йти з другом до боротьби з гнетом і тьмою, а в поемі до Данила Млаки кличе, щоб той не розгублювався у сльозавих віршах, а намагався стати „керманичем в бурхливім морю" і „провідцем для люду". В гарній поемі, присвяченій бадьорій співтоваришці революційної роботи, **Анні Павлик,** чуємо про те, як захоплена працею в полі дівчина хоче „робити без упину", бо

„Я не боюся хмари, зливи!
Що мені вітер той бурхливий.
Я про ті тучі сміло-сміло
Буду робити чесне діло.
Нехай і повінь валом бухне,
Моя відвага не потухне"...

І надзвичайно цікаве воно, що коли в р. **1880** селянин **Роман Ґудзман** помістив у журналі **„Молот"** поему про рекрутське життя, якої героєм був новобранець Гриць Турчин, то Франко, хоч тоді ще соціяліст, не взявся з того приводу видвигати кличів безкровного пацифізму, а навпаки, **закликав наших рекрутів пильнувати військового діла, бо воно нам необхідно потрібне.**

Наш поет, ніби передбачаючи чверть століття світову війну, каже до рекрута в поемі **„Гриць Турчин":**

Муштруйся, рекруте-небоже,
Сльозами зброю обливай!
Хились, корись, а тільки, брате,
Зброї ти з рук не пускай!

— — — — — — — —

— — — — — — — —

Прийдесь стріляти й не одному
Життя покласти в боротьбі.
Учижся, рекруте, хоч прикро
Нераз приходиться тобі.

Учись, щоб був ти сильним мужем,
Як засвитає день новий!
Учись, щоб в ряд ти став готовим,
Як крик роздасться боєвий!

А в циклю **„На старі теми"** — одному з найкращого, що нам дав поет Франко, скількиж старо-лицарського, бойового елементу! Тут у співака замісць струн — „тетиви спіжові", тут сниться йому „напитись шоломом блакитного того Дону", тут „руська сила корогвами поле вкрила". Справді — жар божих глаголів поета-борця... І тільки поет-борець, поет-жовнір усилі був виспівати нації щось таке пориваючо бойове, як радісний пеан Козака-Невміряки:

До великого моменту
Будь готовий кождий з вас!

На лещетах.

— Мамо, чи можу зїхати з тої гори?

— Не важся! Можеш злетіти у пропасть!

— А от татко поїхав.

— Татко може, бо він обезпечений.

Иосиф Застирець.

З МОЇХ СПОМИНІВ ПРО ВЕЛИКОГО ПОЕТА

(Дещо про релігійність Івана Франка).

З Іваном Франком я познайомився в домі проф. Грушевського, куди, вивчаючи історію, я часто заходив. Було це 1903. р. Почалася розмова. Саме тоді вийшов мій популярний „Підручник історії української літератури", де я згадав, що поет молодим „служив до Служби Божої". Пішла про це розмова, але її перервав проф. Грушевський, що ввійшов до робітні. Поет був для мене незвичайно чемний. Я розяснив йому, між іншим, що справу про те, що він служив до Служби Божої, я взяв з Огоновського, який і зазначив у своїй „Історії літератури", що він „співав до Служби Божої".

Мене, признатися, все вражав закид, що, мовляв, Франко нерелігійний, що ширить нерелігійність. Я не можу з тим погодитися, щоб великий чоловік, поет, міг бути нерелігійний. Про це я особисто старався вивідатися в самого поета й подаю тут коротко про це в цих своїх спогадах.

В 1908. р. на звістку про тяжку недугу поета та те, що він поїхав лікуватись до Хорватії, я написав туди до нього лист. Тут, як священик, я потішав поета з релігійного погляду, висловляв надію, що Господь Бог поверне йому здоровля. Я згадав тоді, що його слова: „Піде гомін волі і т. д." з його вводу до „Мойсея" я помістив на величезнім, кілька метрів високім памятнику св. Володимира, який моїми заходами збудовано на високій горі під селом Наквашою, брідського повіту.

Поет, тяжко хорий, не сам, а через свойого сина Петра, відписав мені „з подякою за ласкавість і прихильність". Вістки про недугу Франка, що приходили до Тернополя, де я тоді постійно жив, були тривожні.

На св. Іллі, 2. серпня 1908. р., я проїжджав через Львів до купелів. Я поклав собі відвідати поета в санаторії. Та, довідавшися, що він уже дома, пішов до його хати. Була перша година. Поет наглянув мене й вийшов проти мене з сіней східцями: був босий, мав на собі грубу сорочку, поверх камізельку, був підперезаний ременем, що його кінець звисав. Подав мені руку, та я... не мав за що взяти, бо всі пальці обох рук були стиснуті паралїжем у кулак. Мною стрясло: він не міг ні дверей відчинити, ні взяти щонебудь у руки. Я сам відчинив двері до його робітні.

— Як ся маєте, пане докторе, — почав я, — здоровіші?

Поет відповів:

— От вернувся я з санаторії. Не було спокою... Приходили все мене фотографувати. Гадали, що я божевільний. Я не дався фотоґрафувати. Тепер, Богу дякувати, мені ліпше, може дасть Бог, що увільнить мені руки, бо бачите, я не маю влади.

Ті слова були для мене несподіванкою. Поет говорив далі:

— Читав я вашу розвідку про епископа Білянського. Добре, що про це пишете, бо в Церкві витворюються в нас відносини, як перед поділом Польщі, коли єзуїти й василіяни довели світське духовенство до повного занепаду. Аж Марія Тереса з Йосифом та з Білянським зробили сякий-такий лад.

Слова ці були для мене знову великою несподіванкою тому, бож моя розвідка появилася всього кільканацять днів тому, а поет уже встиг її прочитати. Я відповів, що робота друкувалася нашвидку, тимто в ній багато помилок... Поет радив мені продовжувати цю працю й обіцяв мені дати народню пісню про епископа Білянського. А далі говорив, що часто виїжджав на вакації до одного священика, але назвища не памятає...

Коли я відходив, поет хотів обдарувати мене рукописом „Мойсея". Підійшов до шафи в сінях і почав бити нещасною рукою об її двері. Видко про лист мій до нього не забув. Відчинив шафу я. Поет не міг знайти „Мойсея", то й казав, щоб я собі взяв рукопис поеми, що починалася *словами:* „Весна прийшла, на синьому Дунаю". Я подякував, і поет мене відпровадив аж до хвіртки. Я втішився, що з поетом не так погано, як люди говорили.

За рік, чи за два, я був знову у Франка. Привіз йому пляшку тернопільського питного меду з бажанням, щоби „бодай тепер на старість життя поетові спливало солодко, як мід". Поет подякував, попросив сісти обіч і почав:

— От бачите, ще руки мої не розвязалися. Диктую часом синові або студентові. Видаю тепер незнану часть „Дзядів" („Wielka utrata") Міцкевича. Рукопис походить зі св. Юра, з бібліотеки небіщика крилошанина Лаврівського. Не зрозуміло мені, що в цій „Утраті" папа виклинає поляків!

Я, як історик, пояснив, що підклад для цього є, бо на жадання російського уряду, чи царя Миколи І., Святіший Отець осудив польське повстання. Польське духовенство мусіло осудження це проголошувати з проповідальниць, а нарід вияснював собі, що папа виклинає. І, навязуючи до релігійної справи, я запитав поета:

— Пане докторе, звідки взялося у вас упередження до релігії?

— Бачите, — відповів Франко, — це ще зі школи. Може ви про це й читали?

Я нагадав собі його оповідання про дрогобицьку школу оо. василіян.

— Але, пане докторе, наше духовенство заслужилося найбільш для народу! Всі бурси, орґанізації, літературу, часописи, політику, все це хоч само бідне, підтримує й розвиває духовенство!

— Так, — відповів він, — о. Торонський усе мене підозрівав. Дивуюся дуже, бо він знав мою душу. Я в нього, як у катехита, сповідався.

— Це були — казав я, — сімдесяті роки, коли влада і в духовній семинарії робила ревізії. Катехити відповідали за все. Але чому, пане докторе, у ваших творах якось слідно нерелігійність?

— Хто може мене посудити за нерелігійність? — скрикнув поет.

— А ось цієї весни, — кажу я — видрукував один часопис ваше оповідання п. з. „Кожух і фелон". Воно нас, священиків, дуже прикро вразило.

— Я скажу вам таке, — відповів поет: — я священичого життя не знаю. Я знаю світогляд і життя селянина. Я дав в оповіданні вислід тому, що міркує селянин. Я говорив і з митрополитом Шептицьким. Я нашій суспільности зроблю велику несподіванку з цього погляду.

Ці слова поет сильно зазначив. Я їх зрозумів так, що він привязання до Церкви чимось проявить.

З тієї гостини я вертався вельми зворушений. Я нагадував собі численні вірші поета з останньої доби, котрі він писав до слів і висловів зі Св. Письма, та передмову до другого видання „Мойсея", де він проф. Я. Яремі відповів коротко: „Прочитайте ту і ту главу зі Св. Письма. Я звідтам взяв мою тему". Мені пригадалась оборона нашого духовенства, яку поет виголосив на зїзді української університетської молоді у Львові. Я нагадував собі, як то поет, будучи в гостинах у священиків по селах, ходив до церкви й на Службі Божій читав „Апостола". Ні, великий, народній поет не може бути нерелігійний!

Франко був один раз, чи не в 1912. р., гостем у Тернополі, де читав свойого „Мойсея". Не заїхав до мене, хоч я до нього вислав запросини. Він пояснив мені, що почти тоді два дні не читав. В ресторані, після відчиту, поета вбирали й розбирали з верхнього одягу, син подавав йому страви до уст. Тоді в розмові зі мною поет дуже хвалив повість о. Юрія Кміта з життя сотрудника, яка вийшла в „Вістнику".

Останні роки життя Франка мали признаки релігійности. Його сильно вразила смерть сина, потім приятеля юних днів Мих. Павлика, що теж помер не відчужений від Церкви. З 1914—15. рр. я маю його рукописи про церкву Спаса у Василеві, про щедрість і доброту св. Володимира, про хрещення Києва й усієї Руси, 180-стрічкову поему „Похід Володимира на Корсунь", „Хрещення св. Володимира", про місіонаря Брунона з Квербурґа. Всі ці поеми нанизані релігійністю.

Пізнавши так Франка, я, як священик, ні трохи не вагався і з кінцем 1915. р. відкликався до духовенства і світської інтеліґенції, щоб підперли мої змагання в справі наділення поета нагородою Нобля. „Українське Слово" оголосило мій заклик, інші часописи промовчали, хоч тоді була незвичайно корисна пора — не було жадного кандидата з поетів. Професори віденського університету заявили мені готовість тут допомогти, тим більше, що Франко, як вони мені казали, у Відні робив докторський іспит. Та тільки вони зажадали, щоб у цій справі сказали своє слово українські посли, бо ануж вони не бажають нагороди Нобля для Франка. Президія устами президента Ю. Романчука заявила мені, що... „ще не пора". Я нагадав собі тоді вірш поета, як то земляки на нараді постановили перше поета вбити, а потім поставити йому памятник... Для мене було цікаво, що поет похвалив тоді в „Укр. Слові" діяльність священика у своїм ріднім селі, в Нагуєвичах...

У листопаді 1915. р. я написав до поета з Відня лист. Висловив, між іншим, радість, що поет перебув у здоровлі часи російської займанщини, побажав здоровля та щоб він решту життя посвятив поезії, бо наукові праці „звичайно старіються", а поезія — вічна! Вже 21. листопаду дістав я від нього дуже цікавий лист. Йому трохи „розвязалися" в тому часі руки. Він писав:

Високоповажаний Отче Докторе! Я перевів той останній рік у тяжкій недузі, в якій пережив усі страхи смерти... Представте собі житє, при якім не можна ні спати, ні лежати, ні сидіти, ні стояти, ні їсти того, що їдять хорі, ні пити. Розуміється і за се Богу дякувати, та треба ж знати, за що. Даєте мені раду, аби я нічого не писав, крім віршів. Ювілейний Комітет добачив у мене лише одно „невсипуче перо" і побажав зібрати для мене стілько, аби я міг дожити віку „не роблячи нічого", а капітал зложив в „Ді-

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПОЕТ І КРИТИК.

Іван Франко поклав великі заслуги коло розвою українського письменства не тільки тим, що самий творив літературу, себто писав поезії, оповідання, повісти, але й тим, що писав багато про те, як дивитися на літературні твори, як їх читати, як їх оцінювати, чого в них шукати.

У першім зошиті знаменитого місячника „Літературно-Науковий Вістник" (ще в 1898-мім році) Іван Франко подав був довжезну статтю під заголовком: „Із секретів поетичної творчости", у котрій він розглядав преріжні погляди письменників про вагу літературної критики та її вагу для літератури.

У нас звичайно критику вважають за щось однозначне з лайкою, з безпощадним нищенням. Іван Франко вважав критику за конечно потрібне явище для розвою письменства.

ЧОГО ЖДАВ ФРАНКО ВІД ПОЕТА?

Пишучи про способи критики, Іван Франко між стрічками говорив багато про поезію. Себто, пишучи про те, які повинні бути критики, як вони повинні критикувати поетів, він говорив теж про те, як критик має оцінювати поета, отже чого треба від поета ждати.

Зо статті Івана Франка видно, що за перше завдання письменника він уважав ворушення почувань читача. Та не кожде ворушення почувань читача він уважав за добру літературу, а тільки таке, що дає читачеві нагоду пережити щось, пережите автором так глибоко, гейби читач, а не автор це переживав.

Ось і маємо першу міру доброї поезії. Отже не те поезія, що ділиться на стрічки рівної довжини, з ритмом і римом, і не в тому поезія, що кожда стрічка починається великою буквою, але те поезія, щоб ритму, риму й поетичної мови вживано на те, щоби заставити людину пережити живо глибоке переживання поета.

ЩО НАМ ДАЄ ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР?

Пощо нам властиво переживати щось глибоко так, як це переживають люди глибоких переживань, якими є (або повинні бути) поети?

Це важне питання, бо є люди, що бояться глибоких переживань, бо між глибокими переживаннями можуть трапитися неприємні почуття.

Іван Франко видно стоїть на становищі зовсім противнім. Він уважає, що всякі глибокі почування, приємні чи неприємні, поглиблюють життя. Людина, можна вичитати в його писаннях між стрічками, — що має більшу ріжнородність чувств, живе повнішим життям, ніж людина, що живе, зазнаючи лиш кілька почувань.

ЧУВСТВА І СЛОВА.

У своїй статті про критику Іван Франко говорить немало про критиків, що пишуть про поетів гучні слова, шумні фрази, величають їх як епохальні, переломові появи, коли ці поети на це не заслугують.

Франко наводить приклад з віденським поетом Баром, що величав в одній ґазеті французького поета Верляна як епохальну появу, за котру все людство повинно йому бути вдячне, а тимчасом у приватних розмовах говорив про твори того самого поета як сміття.

Здавалось би, що це для нас зовсім нежиттева пригадка, себто увага, яка для нас не має практичного значіння. Та подивімся ближче на наше життя довкола себе й подивімся, як ми пишемо критику публичних виступів, концертів, бесідників, наших письменників. Чи не хвалимо ми поетів, яких у приватних розмовах вважаємо за сміття або за народніх шкідників? Чи не хвалимо ми виступи людей тільки тому, що ці люди мають впливи? Чи не хвалимо ми деяких людей тільки на те, щоб вони чулися потім зобовязані нас хвалити?

ЯК ВИРОБЛЯТИ СМАК ДО ПИСЬМЕНСТВА?

В часі своєї літературної діяльности Франкові приходилося нераз писати про те, як виробляти собі смакування літературних творів.

Це теж може виглядати на зайву річ. Могло би здаватися, що кожда людина або має смак до читання, або його не має. Як його не має, то вона його ніколи мати не може.

Тимчасом з усіх літературних критичних творів і писань Франка пробивається думка, що людей так різко ділити не можна. Ріжниця між одною людиною й другою під тим оглядом не в якости, а в скількости. Нема людини, що любилаб читати все, щò тільки пишеться і друкується. Кожда людина любить тільки деякі твори.

Між літературними творами є твори кращі й твори гірші. Отже є люди, що читають вартісні річи, а є люди, що люблять читати дрантя. Вони не роблять цього зі злоби або з якоїсь уродженої безхарактерности. На думку Франка, вони просто не мають виробленого смаку.

Як виробити собі смак до читання? Себто, як навчитися розпізнавати вартісні твори від безвартісних, і як засмакувати в читанню добрих творів?

З писань Івана Франка виходить, що цеї штуки можна навчитися, читаючи багато. Як людина, що не буде їсти страви, якої вона в дитинстві не їла, може з часом навчитися її їсти й смакувати, як що вона раз завізьметься їсти, таксамо й з читанням книжок: не може навчитися читати книжки і смакувати в них той, хто згори каже, що читання книжок не для нього.

ЧИ МИ ДІТИ?

Ця порада Івана Франка могла би комусь видаватися образливою: невже людина, дозріла тілесно, що має жінку й діти, має починати вчитися читати, смакувати в літературних творах? Чи це не образа гідности дозрілої людини?

У багатьох людей, як чоловік уже вміє дівку в танку обертати, то він уже знає все, що йому треба знати. Вчитися такій людині, значить признатися публично, що вона ще не навчена як слід. Вона скорше не буде вже нічого в життю вчитися, ніж мала би публично признатися, що чогось не знає.

Це становище принялося не тільки серед „невчених". Переняли його від „невчених" і такі, що вважають себе вченими. Як у „невчених" подружжя, так у „вчених" скінчення школи або добуття якогось наукового титулу вважається такою межею, поза котрою людина вже не тільки не потребує, але не повинна нічого більше вчитися. Є люди, які вважають себе знавцями „вчених" професій, а які кажуть, що вчена людина, що ще далі вчиться, дурно-пусто час тратить та людські гроші марнує.

Хто читає твори Івана Франка, що був без сумніву найбільше начитаною людиною в Україні, той почує в усіх його творах цю провідну думку, що людина не повинна ціле своє життя закидати вчитися. Він навіть так і затитулував одну збірку своїх поезій: Semper tiro! (Завжди учень).

Цікаве явище життя: так багато невчених людей боїться, щоб їх хтось не посудив, що вони ще чогось не знають, а цей, без сумніву найбільший український учений, усе й усюди говорив, що він усе ще вчиться, що він усе ще багато не знає, що він усе життя буде вчитись, а невченим умре.

стрі" з порученем не виплачувати мені з него нічого без дозволу трьох панів. Хто може знати, що я можу ще дати свому народови, або другим. Адже я дав Полякам незрівнаний доси невідомий твір Міцкевича. Посилаю Вам один автограф з останніх днів. „Мойсея" віднайшов та передам з пачкою інших у бібліотеку „Наук. Тов. ім. Шевченка". Шлю Вам надто щире поздоровлене. І. Ф.

З листу цього віє гірким глумом і жалем до суспільности, яка поетові не дала того, чого йому недоставало. Передові люди не зближалися до нього, якось трималися збоку. Звідси — незрозуміння поета, відсуджування його від релігійности й через те огірчення поета на евангельського „свого ближнього", звідки походила нераз у нього критика навіть „фелона", який він усеж таки й високо цінив.

Нехай молоде покоління й наша культурна суспільність вчиться на долі поета, який перед смертю бажав сповіди у священика-українця, — як слід поступати з великими людьми, щоб облекшувати їх труд, а не кидати каменюкою у плідну деревину, котрої не доглядали, а котра сама мусіла „терном рости".

Похорон поета провадив о. В. Гургула у Львові, а в Києві відправив за Його душу панахиду наш Високопреосвященний Митрополит.

(„Життя і Знання").

ПОВІДОМЛЕННЯ

про орґанізаційні збори відділових урядників У. Н. Союзу в Cleveland, O., Detroit & Hamtramck, Mich., Buffalo, N. Y., і Rochester, N. Y.

CLEVELAND, O.: Тут відбудуться збори в четвер, **28 травня,** в год. 7.30 ввечір, в Українськім Народнім Домі, 2253 W. 14 St. На ті збори повинні обовязково прибути урядники наступних Союзових відділів: 15, 102, 112, 251, 260, 334, 336, 341, 358 і 364.

DETROIT & HAMTRAMK, MICH.: В пятницю, **29 травня,** в год. 7. ввечір відбудуться збори **молоді** в парохіяльній галі при Clippert & Edward, Detroit. По зборах молоді будуть збори **урядників** місцевих Союзових відділів. Всі урядники відділів 20, 75, 94, 146, 175, 183, 203 і 292 повинні обовязково бути приявні на тих зборах.

BUFFALO, N. Y.: Тут відбудуться збори в понеділок, **1. червня** в год. 7.30 ввечір в парохіяльній галі, Filmore & Oneida. На збори повинні обовязково прибути урядники відділів 127, 299 і 304 У. Н. Союзу.

ROCHESTER, N. Y.: У вівторок, **2. червня,** в год. 7.30 ввечір, відбудуться в парохіяльній галі, 303 Hudson ave., збори урядників Союзових відділів. На ті збори повинні прибути урядники таких відділів: 36, 217, 226, 269, 289, 316 і 367.

На зборах у вище згаданих місцевостях буде приявний **головний рекордовий секретар Д. Галичин.**

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

БОЛЬШЕВИКИ ФАЛЬШУЮТЬ ШЕВЧЕНКА.

Державне Видавництво в Києві випустило у 15,000 примірників „Щоденник" Т. Шевченка. Большевицька редакція очистила Шевченкову працю від „буржуазно-націоналістичного намулу" (як сама каже), роблячи її „ще одним ударом по українських націоналістах".

ПАВЛОВ І БЕЗБОЖНИКИ.

Російська преса на еміґрації подає розмову, яку мав померлий недавно російський учений з одним советським вояком. Павлов ходив до невеличкої церковці в Москві. Одного разу після богослуження сів на лавці в недалекому парку. Незабаром присівся до нього червоноармієць і, дивлячись на бідно одітого старушка, спитав з усмішкою вищости: „Щож це, дідусю, здається, що віриш у буржуазного Бога?" — „А вірю, мій дорогий, вірю" — відповів Павлов. — „Здається, що й до церкви ходиш, що?" — „А ходжу"... — „От темний" — сказав комуніст, не знаючи, що говорить з одним із найбільших учених на світі.

М. КОСТИШИН.

ТВОРЧІСТЬ НЕ ЗГАСНЕ

(Двацять-ліття смерти ІВАНА ФРАНКА)

Двацять літ минуло, як згасли надії,
Кругом зміняється сучасне:
Поглянь в каменярські слова золотії,
Дух творчий вовіки не згасне.
Хоч часи змінились, звелися ні на що,
Бо рабство, неволя горою,
І в ньому роздори! Чи знає хто, за що
Жеруться ворожо з собою?
Глянь лиш, як „Наймит" держить за чепиги!
Не пісня!... Там пімста сувора,
А холод, немов від ледової криги,
В гнобителю болить потвору,
Що ковтає жертви... Та біс йому клятий
Вгніздився під серцем, у груди.
Поглянь! „Панські жарти!" Там москвин завзятий,
Тут з багна вилазять „Ботокуди!"
Хоч громи шаліють, він чола не клонить,
Молот держить сильно рукою,
Шлях кує з ґраніту, своїх прав боронить,
Хоч самий наложить головою.
А чести не тратить! Не зрадить народу,
Бо в нього мов з криці ідея.
В залицяннях — гордий. Плює на угоду,
Бо вірить у прихід „Мойсея".
Він радий ділитись в „Тюремних сонетах";
Хоч строгість довкруги шалена,
Йому однаково: чи стать при лаветах
Чи в льоху смердячім жизнь нуждення.
Він вірить, що кровю окупиться воля,
Хоч навпаки, злидні кочують...
На трупах, на костях зогниє неволя,
Нащадки вільний храм збудують.
Та покищо всі ми йдем шляхом тернистим,
Хоч не однаково думають.
Чи тих ви назвете, що з серцем пречистим
„Як на хрест Ісуса перевеслом припинають"?
— — — — — — — — — —
Двацять літ вже молот не бє у ґраніти,
Могила цю руку забрала;
В лявіні зацвили цілющії цвіти,
З ними вовік слава осталась.

Сильне слово.

Якось раз св. Петро забув замкнути браму і до неба втиснувся жидок. Як тут його позбутися? — зажурився св. Петро, бо не хотів викидати жидка, щоб він не наробив крику. Нарешті придумав спосіб: відхилив браму і каже:

— А, там за брамою ліцитація!

Жидок, як почув слово „ліцитація", так і скочив за браму, яку за ним негайно замкнули.

Наші діти.

Малий синцьо змок на дощі. Мати зняла з нього убрання і положила коло залізної печі, щоб висохло. За якийсь час приходить синцьо і питається:

— Мамо, чи можу вже обернути убрання, бо воно вже з одного боку прирумянилось.

ГУЦУЛЬЩИНА БУДИТЬСЯ!

5. липня 1936 р. відбудеться в місті Коломиї в Галичині перший в історії України Просвітянський Здвиг Гуцульщини. Гуцульщина має перед цілим світом засвідчити свою високу культуру і дати доказ своєї зорганізованости і своєї високої дисципліни. На поклик Матернього Товариства „Просвіта" зявляться сотки гуцулів у своїх мальовничих, барвних строях, щоб перед своїми й чужими, пописатися виведенням своїх обрядів і звичаїв (між іншим „гуцульське весілля" та мистецьких народніх танків).

Рівночасно зо здвигом відбудеться від 5. до 15. липня виставa гуцульського мистецтва, показ і продаж гуцульських виробів, наукові зїзди з популярними рефератами і виставами, прогульки в гори й інше. Для більших груп з дальших околиць будуть залізничі знижки та приміщення на бажання. В тому ж часі відбудеться також величавий День Селянки, що його улаштує коломийська філія Союзу Українок.

Земляки наші, що вибираються в цьому році відвідати рідний край, матимуть небувалу, виїмкову нагоду від 5. до 15. липня познайомитися з найкращою частиною нашого краю: Гуцульщини.

Приїжджайте, дорогі гості! Гуцульщина жде Вас!

Кошти того, так важного Здвигу будуть досить показні, та Діловий Комітет вірить, що на ще громадянство в Краю і за границею розуміє інтенції і вагу того здвигу та прийде масово з матеріяльною поміччю Діловому Комітетові.

Про докладнішу програму здвигу ще подамо. Зголошення і датки слати на адресу голови Ділового Комітету, п. Олени Кисілевської:

KOLOMYJA, UL. ZAMKOWA 37. EAST GALICIA, POLAND, EUROPE.

За Діловий Комітет:

О. Кисілевська.

НОВЕ ПЕРЕПОВНЕННЯ ВЯЗНИЦЬ.

Остання амнестія в Польщі мала на меті опорожнити трохи вязниці, які були дуже переповнені. Останні кріваві події у Львові та Кракові знову спричинили арештування і вязниці заповнені наново. Тому в міністерстві справедливости обдумують новий радикальний спосіб, як опорожнити вязниці: з кінцем цього року всі вязниці в Польщі знову будуть переповнені на 40 відсотків. Будова нових вязниць коштує забагато, тому висувають проект створити кольонії заслання, себто осередки для вигнанців. Такі „кольонії заслання" мали би бути на Поліссі. Але цей проект має противників тому, що поміщувати більшу скількість вязнів близько совєтського кордону небезпечно. Віцепрокуратор окружного суду у Варшаві, Серошевський, виступив з проєктом, щоби Польща купила або виміняла в якої европейської держави заморську кольонію і на такій кольоніяльній території створила концентраційний табор для злочинців, небезпечних для держави. Цей табор мав би бути подібний до французької карної кольонії в Каєн. Цей проєкт натрапляє також на своїх противників.

СТРАШНА ПОШЕСТЬ МІЖ ДІТЬМИ НА ПОЛІССІ.

На Поліссі лютує загадочна пошесть, головно в лунинецькому та столинському повіті. Недуга ця виступає серед дітей; вони жаліються, що їх болить голова, опісля дістають горячку і часто до одного дня вмирають. Діти, які перебули недугу, часто западають на умову недугу. Недуга пригадує запалення мізку. У багатьох селах припинили науку в школах, бо діти нездужають масово. До Давидгородка приїхав лікар спеціяліст із Варшави, щоб робити обсервацію загадочної недуги.

ВИКОПАВ СКАРБ НА ГОРОДІ.

В селі Коахнівці, пов. Кременець, Андрій Козак викопав на своїм городі глиняний горнець, у якому знаходилося 108 золотих і срібних монет із 17-го століття.

RADIO.

Українська орхестра в Ню Гейвен, під назвою "UKRAINIAN TROUBADOURS", змінює свою програму з пятниці на четвер. Ця програма буде продовжуватися що четверга в годині 6-тій вечором зі стації W.E.L.I. 900 Кс., Ню Гейвен, Конн.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (16)

Лев Нума скочив за хлопцями, що немов коти повидряпувалися на дерево. Нумі вдалося тільки зачепити обцас одного хлопця. Він ревів з люти. Хлопці, стулившись на галузі дерева, споглядали вниз і тремтіли зі страху. Врешті Дік заговорив: „Дивно, що ти також утікав. Я гадав, що ти поглянеш львові відважно у вічі, і він схове хвоста під себе та повернеться назад".

„Я хотів це зробити, але він чомусь не хотів пристанути й спокійно дивитися мені у вічі", відповів Док. По хвилі він додав: „Шкода, що ти не взяв зі собою парасолі, то був би його застрашив". Хлопці кололи себе взаїмно, а лев, витріщивши очі, глядів на них знизу, крутив хвостом і язиком облизував пащеку.

На щастя для хлопців Нума не вмів вдряпуватися на дерево. Він тільки спинався передніми лапами на пень, то зіскакував знову й неспокійно крутився, немов хотів знайти спосіб, якби дістатися до хлопців. Це справді була потіха для хлопців, але недовга. Що робити далі? Вони ж не могли тут довго оставатися.

Та Нумі скоро вкучилася та забава. Він був по обіді, а ще не мав спочинку. Гаркнувши ще кілька разів на хлопців, він завернувся в ту сторону, звідки передтим прийшов. Хлопці радісно слідкували за ним очима. Одначе Нума, відійшовши кількадесять кроків, пристанув біля тінистого корча й після хвилі надуми під ним положився.